

KURBAN İLE İLGİLİ FIKHÎ HÜKÜMLER (ÖZET)

Yazan:

Fehd b. Yahya el-AMMÂRÎ

Mekke-i Mükەرreme İstinaf Mahkemesi Kadısı

Türkçeye Çeviren: Abdulilah YIKILMAZ

İlme ve İlim Talebelerine Hizmet için Vakfedilmiştir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hamd yalnız Allah'a mahsustur. Salât ve selâm, kendisinden sonra peygamber gelmeyecek olana (s.a.v.) olsun.

Şüphesiz Allah Teâlâ'nın kitabında zikrettiği, yapılmasını teşvik ettiği, ona rağbet ettirdiği ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) devamlı olarak eda ettiği Zilhicce'nin onuncu günündeki büyük sünnet ve şeâirden biri de KURBAN'dır.

Kurbanın meşru kılınmasının hikmetleri:

- 1- Hayat nimetine karşı Allah Teâlâ'ya şükretmektir.
- 2- Allah Teâlâ'nın, İbrahim Halîl'e (a.s.) kurban gününde oğlu İsmail'e (a.s.) bedel olarak fidyeyi kesmesini emretmesiyle ortaya çıkan sünneti ihyâ etmektir. Mümin, İbrahim ile İsmail'in (a.s.) sabrının ve Allah'a itaati, O'nun sevgisini nefis ve evlat sevgisine tercih etmelerinin; fidyeye nail olunmasına ve belanın kaldırılmasına sebep olduğunu hatırlar. Mümin bunu düşündüğünde, Allah'a itaat hususunda sabretmede ve Allah Teâlâ'nın sevgisini nefsin arzu ve hevesine tercih etmede onlara uyar.

3- Kurban; kişinin kendisine ve aile halkına genişlik sağlamasına, komşu ve misafire ikramda bulunmasına, fakire sadaka vermesine vesile olur. Bunların tamamı, Allah'ın insana ihsan ettiği nimetlerden dolayı duyulan sevinç ve sürurun tezahürleridir. Bu aynı zamanda Allah Teâlâ'nın nimetini dile getirmektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾

“Ve Rabbinin nimetini minnet ve şükranla an.”¹

4- Kurban kesmekte, Allah Teâlâ'nın; hayvanları insanın faydası için yarattığına ve onların kesilmesini, boğazlanmasını insan için gıda olması maksadıyla mübah kıldığına dair verdiği haberi tasdik etmenin güçlü bir ifadesi vardır.

Uyarı: Kurban kesen kimsenin dikkat etmesi ve göz ardı etmemesi gereken hususlardan biri de; ameli güzel yapmakla beraber niyet ve maksadı da ihlaslı tutmasıdır.

Kurban yüce bir ibadettir. Takvayı ve kalbin salahını netice olarak verir.

Kurban kesen kimse, Rabbinin şu sözünü anmalıdır:

¹ Duhâ, 93/11

﴿لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ﴾

“Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat O'na sadece sizin takvânız ulaşır. Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyasınız diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi. (Ey Muhammed!) Güzel davrananları müjdele!”¹

Kurban kesen kimse ayrıca şunu da hatırlamalıdır ki; bu kurbanla Allah Teâlâ'yı tazim etmekte, O'nun emrine boyun eğmekte ve O'na teslim olmaktadır. Rabbimiz bunu şu kavliyle bize hatırlatmıştır:

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ﴾

“Biz, her ümmete (Kurban kesmeye uygun) hayvan cinsinden kendilerine rızık olarak verdiklerimiz üzerine Allah'ın adını ansınlar diye kurban kesmeyi gerekli kıldık. İmdi, İlâhınız, bir tek İlâh'tır. Öyle ise, O'na teslim olun. (Ey Muhammed!) O ihlâslı ve mütevazî insanları müjdele!”²

Yine kurban kesen kişinin, Allah'ın büyük nimetlerine şükretmeyi de unutmaması gerekir. Bu nimetlerin en

¹ Hac, 22/37.

² Hac, 22/34.

büyüklerinden biri; hayat nimeti, yıl be yıl afetlerden selamet içinde bulunma nimeti ve bu hayvanların insanın hizmetine verilmesi, kesilmelerinin ve onlardan faydalanmanın helal kılınması nimetidir. Bu sebeple Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿كَذَٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

“İşte bu hayvanları biz, şükredesiniz diye sizin istifadenize verdik.”¹

Kurban kesen kişi ayrıca; İbrahim Halîl’in (a.s.) sünnetini ihya ettiğini, onun milletine tâbi olduğunu, Peygamberimiz Hz. Muhammed’in (s.a.v.) hidâyet yoluna tâbi olduğunu ve bu büyük şeâirde zamanın akışı içinde bütün Müslümanlara iştirak ettiğini hatırlamalıdır.

(1) KURBAN’IN HÜKÜMLERİ

1- Kurban’ın Tarifi: Allah Teâlâ’ya yakınlık maksadıyla, belirli bir vakitte kesilen en’âm (Kurban edilmesi caiz olan deve, sığır, koyun ve keçi) cinsi hayvandır.

2- Kurban, Allah Teâlâ’nın kitabında zikrettiği, yapılmasını teşvik edip ona rağbet ettirdiği ve Peygamber

¹ Hac, 22/37.

Efendimiz'in (s.a.v.) devamlı olarak yerine getirdiği büyük sünnet ve şeâirdendir.

3- Kurbanın hükmünün çeşitli durumları vardır:

a) Kurban kesmek, başlangıç itibarıyla âlimlerin iki görüşünden sahih olana göre müekked sünnettir. Çünkü onun vacip olduğuna dair sahih bir delil bulunmamaktadır. Bir görüşe göre ise, buna gücü yeten kimse üzerine vaciptir. Bu, Hanefî mezhebidir.

b) Adanan kurbanın yerine getirilmesi vaciptir.

c) Vasiyet edilen kurbanın yerine getirilmesi vaciptir.

4- Hacının kurban kesmesi -sahih olan görüşe göre- üzerinde hedy¹ kurbanı bulunsun veya bulunmasın sünnettir. Çünkü onu, kurban sünnetinin umumundan çıkaracak sahih bir engelleyici delil bulunmamaktadır.

5- Kurban kesmeye maddî gücü bulunmayan yahut borcu ödeme imkânı olmayan veya bunun kendisine meşakkat vereceği kimsenin, kurban için borçlanmaması daha uygundur.

6- Kurbanlığın taksitle veya vadeli olarak satın alınması caizdir. Ancak özellikle kurban fiyatlarının yükseldiği zamanlarda kişinin kendisini sıkıntıya sokmaması daha uygundur. Bir kimseyi salih amelden

¹ الهدى – Hedy: Hac veya umre sebebiyle kesilen kurbandır. Özellikle temettu' ve kıran haccında vacip olan kurban. (Mütercim)

alılıkoyan bir engel bulunduğunda, niyeti sebebiyle ecir alır.

7- Kurban hususunda yolcu ile mukim arasında fark yoktur. Bu, cumhur fakihlerin mezhebidir.

8- Yolcunun bulunduğu yerde kurban kesmesi caiz olduğu gibi, kendi memleketinde onun adına kurban kesmesi için birini vekil tayin etmesi de caizdir.

(2) KURBANIN ŞARTLARI

1- Kurbanın, icmâ ile en'âm cinsinden olması gerekir. Bunlar deve, sığır ve koyun-keçi cinsidir.

2- Şer'an muteber olan yaşa ulaşmış olması gerekir. Buna göre:

- Devenin beş yaşını tamamlamış olması,
- Sığırın iki yaşını tamamlamış olması,
- Keçinin bir yaşını tamamlamış olması,
- Koyunda ise cez' (Boylu, poslu, semiz) olanın altı ayını doldurmuş olması gerekir.

Erkek ve dişi olması arasında fark yoktur.

- Manda ile kurban kesmek ittifakla caizdir. Çünkü manda, sığır cinsindendir.

➤ Kesilmiş halde kurbanlık satın almak veya et satın alıp onu kurban saymak sahih değildir. Çünkü kan akıtmak şer’î maksatlardan biridir.

3- Kurbanın, kurban olmaya engel teşkil eden ayıplardan salim olması gerekir. Bu kusurlar ileride tafsilatıyla gelecektir.

4- Kurbanın, kurban vakti içerisinde kesilmesi gerekir. Bu vakit bayram namazından sonra başlar. Bayram namazı vaktinden önce kesmek ise icmâ ile sahih değildir.

5- Kesim vaktinin sonu, Zilhicce’nin on üçüncü günü güneş batımıyla sona erer. Bundan sonra kesilen ise artık genel bir sadaka olur.

(3) KURBAN KESEN KİŞİNİN MENEDİLDİĞİ HUSUSLAR

1- Kurban kesmek isteyen ve “kurbanlığı kendi malıyla satın alan” kişinin Zilkade ayının son gününün güneş batımından itibaren saçını ve tırnaklarını kesmekten kaçınması vaciptir. Bunun delili, Ümmü Seleme’den rivayet edilen şu hadistir:

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«إِذَا دَخَلَتِ الْعَشْرُ، وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَصْحِيَ، فَلَا يَمَسُّ مِنْ شَعْرِهِ وَبَشَرِهِ شَيْئًا»

“Zilhicce’nin ilk on günü girdiğinde sizden biri kurban kesmek isterse, saçından ve bedeninden hiçbir şeye dokunmasın.” (Muslim rivayet etmiştir.)

Bir görüşe göre ise bundan kaçınmak müstehaptır. Tercih edilen görüş ise birinci görüştür.

2- Kadın da bu hususta erkek gibidir; saçını ve tırnağını kesmekten kaçınır. Ancak bu durum onun saçını yıkamasına ve taramasına engel değildir. Tarama esnasında saçından bir şey dökülürse bunda bir sakınca yoktur.

3- Saç ve tırnak almaktan kaçınma, Zilkade ayının son gününün güneş batımından itibaren başlar. Çünkü İslâmî takvimde gün gece ile başlar.

4- Kurban kesen kişinin aile halkı ile kesim için vekil tayin edilen kimse ise saç ve tırnaklarından alabilirler.

5- Kişi, Zilhicce’nin ilk on gününün herhangi bir gününde kurban niyeti yapabilir. Niyet ettiği andan itibaren saçını ve tırnağını kesmeyi bırakır.

6- Saçından veya tırnağından unutarak ya da bilmeyerek alan kimseye bir şey gerekmez. Kasten alan kimse ise tevbe ve istiğfar eder; bununla birlikte ona ayrıca bir şey gerekmez. Ameliyat ve benzeri bir mazeret sebebiyle saç veya tırnak almaya ihtiyaç duyan kimsenin bunu yapması caizdir ve kendisine bir sorumluluk yoktur.

7- Kişi kurban kesmek istediği halde daha sonra hac veya umre için ihrama girerse, saçından ve tırnağından bir şey almaz.

8- Hacı ve umreci, saçını tıraş ederek ihramdan çıkar; kurbanının kesilmesini beklemez. Çünkü saç tıraşı müstakil bir menâsiktir. Baş tıraşı dışındaki tırnak ve diğer kıllar ise, kurbanı kesilinceye kadar bırakılır. Çünkü bunlar müstakil bir nüsük değildir.

(4) KURBANDA ORTAKLIK

1- Kurbanda ortaklığın çeşitli türleri vardır:

a- Sevabını başkasına bağışlamak sahihtir.

b- Bir kimseyi, kurban talebinin üzerinden düşmesi ve sevaba nail olması niyetiyle kurbanda ortak etmek de sahihtir.

c- Ücrete ortak olmak: Eğer kurban koyun veya keçi cinsinden ise ittifakla sahih değildir. Sığır ve deve cinsinde ise sahihtir.

2- Kişinin, birlikte oturduğu ve nafakalarını karşıladığı kimseler adına kurban kesmesi caizdir. Cumhur ulemaya göre onların iznini alması gerekmez.

3- Oğlun babası adına veya kardeşin kardeşi adına kurban kesmek istemesi durumunda -kurbanın sünnet

olduğu görüşüne göre- izin gerekli değildir. İster bunu ortaklık kapsamında ister sevabı bağışlama kapsamında değerlendirelim hüküm aynıdır.

- Başkası adına kurban kesmek ile sevabı bağışlamak arasındaki fark:

- a- Birincisi sevabı hediye etmektir.İkincisi ise, ister vacip ister sünnet olsun, kurban talebini o kişinin üzerinden düşürmektir.

- b- Sevap bağışlama; fiil öncesinde, fiil sırasında ve sonrasında olabilir. Talebi düşürme ise ancak fiilden önce veya fiil esnasında niyetle olur.

4- Bazı aile fertleri bağımsız şekilde yaşamaktadır. Bayram öncesinde tek evde toplansalar bile, onların tamamı adına tek bir kurban kesilmesi, sünnet oluş bakımından kurban talebini hepsinden düşürmez. Ancak sevapta ortak etmenin alanı geniştir.

5- Baba baygın durumda veya benzeri bir haldeyse ve normalde kurban kesme âdeti varsa, onun malından kurban alınır; kendisi ve aile halkı adına kesilir.

6- Vefat etmiş baba hakkında ise çeşitli durumlar vardır:

- Eğer babanın vefatından sonra maaşı yoksa ve anne çocuklarla birlikte yaşıyorsa, içlerinden herhangi biri kendisi ve diğerleri adına kurban kesebilir. Kurbanın

ücretini veren kişi ise saç ve tırnak kesmeme hükmüne riayet eder.

- Eğer babanın vefatından sonra eşine ve çocuklarına bağlanan bir maaş varsa, onlar içlerinden birine bağış yoluyla para verirler; o da kurbanı satın alır ve kendisiyle beraber onların adına kurban keser.

- Kadın tek başına yaşıyorsa, ister ve gücü yeterse kendisi adına kurban keser.

7- Eğer baba eşini boşamış ve çocuklar anneleriyle yaşıyorsa, baba çocukları adına kurban keser. Anne ise ister ve gücü yeterse kendisi adına kurban keser.

8- Öğrenci ve benzeri şekilde birlikte yaşayan bir grup insan, ayrı ayrı kurban almaya güç yetiremediklerinden dolayı tek koyun kurbanında birleşmek isterlerse; içlerinden birine bağış yoluyla para verebilirler. Bu, kurban ortaklığı değil bağış olur. O kişi kurbanı kendisi ve onlar adına niyet eder ve saç-tırnak kesmeme hükmüne riayet eder. Böylece ortaklık sevapta gerçekleşmiş olur. Yahut kurbanı satın alıp içlerinden birine hediye ederler; o da kendisi ve onlar adına kurbana niyet eder.

9- Yedi kişinin bir sığır veya deveye ortak olması caizdir. Niyetleri farklı olsa bile hüküm aynıdır. Birinin

hedy, diğerinin kurban, bir başkasının ise et niyeti taşıması buna engel değildir.

10- Vefat etmiş kimseler adına yapılan vasiyet veya vakıf yoluyla, tek koyunda sevaba ortaklık kastedilmişse sahih olur. Ancak ücret ortaklığı kastedilmişse, yaşayan kimselerde olduğu gibi sahih olmaz.

(5) ÖLEN KİMSE ADINA KURBAN KESMENİN HÜKÜMLERİ

1- Ölen kimse adına kurban kesmenin bir kaç hükmü vardır:

Birincisi: Bir vasiyetin yerine getirilmesi maksadıyla olursa, ihtilafsız olarak vacip olur.

İkincisi: Hayatta olan bir kimseyle birlikte ortak edilmesi suretiyle yapılan kurban, cumhur fakihlere göre sahihtir.

Üçüncüsü: Ölüye tahsis edilerek ve müstakil olarak onun adına kurban kesilmesi de, âlimlerin iki görüşünden sahih olana göre caizdir. Çünkü ölü adına sadaka vermenin cevazı umum ifade etmektedir ve buna muhalif bir delil de yoktur.

2- Ölü adına kesilen kurbandan yenilir mi? Bunun iki durumu vardır:

Birincisi: Eğer vasiyet sebebiyle kesilmişse, ondan yenilmez. Çünkü o, fakirlere ait bir sadakadır ve başkalarının malı hükmündedir.

İkincisi: Eğer gönüllü bağış (teberru) olarak kesilmişse, ondan yemek caizdir.

3- Bir grubun, baba ve benzeri vefat etmiş biri adına tek kurbanı ortak olması sahihtir. Ancak saç ve tırnak kesmeme hükmüne kimin riayet edeceği meselesi ihtimalli bir konudur.

Evlâ olan, içlerinden birine bağış yoluyla para vermeleridir; kurban ortaklığı şeklinde değil. O kişi de kurbanı babası adına niyet ederek keser.

(6) KURBANIN KESİLECEĞİ YERİN VE BİRDEN FAZLA KURBAN KESMENİN HÜKMÜ

1- Kurban için şer'an belirlenmiş özel bir mekân yoktur. Bu sebeple kurbanın başka ülkede kesilmesi ve dernekler vb. kurumlara vekâlet verilmesi caizdir. Çünkü şeriatta mekân tayini yapılmamıştır. Ayrıca şer'î naslarda, yurt dışında kesilen kurbanın kurban sayılmayacağına dair bir delil de yoktur.

2- Kurbanın, kurban sahibinin bulunduğu ülke dışında kesilmesi sahihtir. Çünkü buna engel bir delil yoktur. Bunu şart koşturmak ise fazladan bir kayıt getirmek olur ve bunun delile ihtiyacı vardır.

3- Kurban sahibi, kurbanı kesildiği zaman saç ve tırnak alma yasağından çıkar. Eğer kurbanı başka bir ülkede kesiliyorsa, esas alınacak olan kurbanın kesildiği yer ve zamandır; ister kendi bulunduğu ülkeden sonra olsun ister önce olsun. Zahir olan nass bunu göstermektedir.

4- Kurban sahibi, kurbanının yurt dışında ne zaman kesileceğini bilmiyorsa; meşakkat ve zorluğu kaldırmak amacıyla, vekilin bulunduğu yerde bayram namazı vaktinin girmesiyle -takdirî olarak dahi olsa- yasaktan çıkar. Çünkü aslolan kurbanı geciktirmeden kesmektir.

5- Birden fazla kurban kesen kimse, ilk kurbanın kesilmesiyle saç ve tırnak alma yasağından çıkar. Çünkü şâri'in hitabı, ilk kurbanın kesilmesiyle onun hakkında gerçekleşmiş olur.

6- Aynı ev halkı adına birden fazla kurban kesmek; ister yalnız baba tarafından olsun ister baba ile birlikte diğer aile fertleri tarafından olsun caizdir. Bu, cumhur fakihlerin mezhebidir. Bununla birlikte, tek evde aşırı sayıda kurban kesmekten ve bununla övünmekten uzak durmak daha evlâdır. Çünkü sünnet olan bir kurbandır.

Fazla malı olan kimsenin ise parasını sadaka olarak vermesi daha faziletlidir. Bir kimsenin kendi evinde bir kurban, ihtiyaç ve kıtlık bulunan başka ülkelerde ise ayrıca bir kurban kestirmesi güzel bir davranıştır.

7- Birden fazla eşi olup farklı evlerde yaşayan kimse için tek kurban yeterlidir. Çünkü Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) uygulaması böyledir. Bununla beraber her ev için ayrı bir kurban kesmesi; maslahat, genişlik sağlama ve herkesin kalbine sevinç ulaştırma amacıyla olursa caizdir ve güzel görülen bir iştir.

(7) KURBAN ETİNDEN YEMENİN VE ONDAN SADAKA VERMENİN HÜKÜMLERİ

1- Kurbanın dağıtım şekli şöyledir: Sünnete uygun olan; ondan yemesi, hediye etmesi ve sadaka vermesidir; üçe taksim edilmesi müstehaptır. Ayrıca Kurban Bayramı sabahında, kurbanından yiyinceye kadar bir şey yememesi müstehaptır. Bu hususta icmâ nakledilmiştir.

2- Kurbanın tamamını sadaka olarak vermek, sahih olan görüşe göre caizdir. Tamamını vermesi vacip değildir.

3- Kurban etinden kâfire yedirmek de caizdir. Çünkü sadaka kâfire de verilebilir. Bu husus Abdullah b.

Ömer'den (r.a.) rivayet edilmiştir ve cumhur fakihlerin mezhebi de budur.

4- Sadaka verme konusunda vacip görenlerin ihtilafından çıkmak için, sadaka ismini alacak miktarda eti sadaka olarak vermek daha efdaldır.

5- Fakire verilecek et, temlik yoluyla verilmelidir; yani ona et mülkiyet olarak teslim edilmelidir.

6- Fakire pişmiş et yedirmek, fıtır sadakasında olduğu gibi tam bir temlik manasını gerçekleştirmez. Çünkü bu durumda fakirin eti saklama ve dilediği gibi değerlendirme imkânı ortadan kalkar.

7- Kurban etinin mutlaka teşrik günlerinde dağıtılması şart değildir. Çünkü buna dair bir delil yoktur.

8- Kurban adamayı nezreden kimse, kurbanından hiçbir şey yemez; tamamı fakirlere sarf edilir. Bu, Şâfiî ve Hanbelî mezhebidir. Eğer ondan yerse, yediğinin mislini tazmin eder.

9- Yetimin malından kurban kesmek sahihtir. Veli de ondan yiyebilir. Ancak malı yetim için korumak amacıyla ondan sadaka verilmez.

10- Anne karnındaki cenin adına kurban kesilmez. Çünkü buna dair naklî bir delil yoktur.

11- Kurban kesme vaktinin sonu, Zilhicce'nin on üçüncü günü güneşin batmasıdır. Bundan sonra kaza edilir mi? Bunun çeşitli durumları vardır:

a- Eğer adak kurbanı ise, kaza olarak kesilir. Bu, cumhur fakihlerin mezhebidir.

b- Kurbanın vacip olduğu görüşüne göre, diğer vacip ve farzlarda olduğu gibi kaza edilir.

c- Kurbanın sünnet olduğu görüşüne göre ise, cumhur fakihlere göre yine kesilir; ancak bu bir kurban değil sadaka hükmünde olur.

(8) KURBANLIĞIN KUSURLANMASI VE KAYBOLMASININ HÜKÜMLERİ

1- Kurbanlık, belirlenip tayin edildikten sonra; körlük, topallık ve benzeri, kurban olmaya engel bir kusurla ayıplanırsa bunun iki durumu vardır:

Birincisi: Eğer bu kusur, kendi sebebiyle olmuşsa yahut kendisinden veya başkasından kaynaklanan bir ihmal sonucu meydana gelmişse yerine başka bir kurbanlık vermesi gerekir. Kusurlanan hayvan hakkında ise dilediği şekilde tasarrufta bulunabilir.

İkincisi: Eğer kusur, onun ihmali olmaksızın meydana gelmişse, o hayvanı keser ve kurban olarak yeterli olur. Çünkü kurban aslında ona vacip değildi; ancak tayin edilmesiyle o hayvanın kendisi belirlenmiş oldu. Fakat

adak kurbanı gibi zaten vacip olan kurban müstesnadır; bunda mutlaka yerine başka bir kurban gerekir. Çünkü o, tayinden önce de kişinin zimmetinde vacip olmuştu.

2- Kurbanlık kusurlandıktan sonra kendiliğinden veya tedavi ile kurban günlerinin son günü güneş batmadan önce sağlıklı hale gelirse, kesilir ve yeterli olur.

3- Kurbanlık tayin edildikten sonra çalınır veya kaybolursa, hükmü yukarıda geçtiği gibidir. Eğer bu durum başkasının sebebiyle olmuşsa, sebep olan kimse tazmin eder.

4- Kurban kesildikten sonra çalınırsa, adak kurbanı bile olsa artık sahibine bir sorumluluk gerekmez.

5- Ölüm ve benzeri sebeplerle telef olması durumunda da yukarıdaki hükümlere tâbidir.

6- Kayıp olan kurbanlığın yerine başka bir hayvan kesildikten sonra kayıp hayvan bulunursa, onu ayrıca kesmek gerekmez; yeniden sahibinin mülküne döner. Çünkü zimmet, yapılan kesimle beraat etmiştir.

(9) KURBAN ÇEŞİTLERİNİN BİRBİRİNE DÂHİL OLMASI

1-Tek bir hayvanı hem kurban hem akîka niyetiyle kesmek sahih değildir. Çünkü kesim sebebi farklıdır ve

aslolan ibadetlerin birbirine dâhil olmamasıdır. Bir görüşe göre ise bu sahihtir. Birinci görüş daha isabetlidir.

2- Kurban Bayramı günü, çocuğun doğumunun yedinci gününe rastlar ve kişinin yalnızca bir koyunu veya onun bedeli kadar parası bulunursa ve arzu ederse, kurban kesmeyi tercih eder. Çünkü kurbanın vakti geçicidir; akîkanın vakti ise daha geniştir.

3- Kişinin bir kurbanlığı olup onu düğün yemeği için kesmesi ve aynı zamanda kurban niyeti taşıması halinde, bu kurban olarak yeterli olur.

4- Hacının veya başkasının hem hedy hem kurban kesmesinin caiz olduğu görüşüne göre dahi, kurban ile hedy birbirine dâhil olmaz. Çünkü sebep farklıdır.

5- Kurbanı kestikten sonra etini dağıtmada ihmalkâr davranır da et bozulup kokarsa, kusuru varsa vacip olan sadaka miktarını tazmin eder. Bunun dışındaki kısım ise müstehaptır. Eğer kurban adak kurbanıysa ve ihmali bulunuyorsa, tamamını tazmin eder.

6- Kasaba kurbandan bir şey vermenin iki durumu vardır:

a- Kesim ücreti karşılığı olarak verilmesi caiz değildir. Çünkü Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bunu yasaklamıştır.

b- Sadaka veya hediye olarak verilmesi ise caizdir.

7- Kurbanın derisini ve benzerini satıp bedelini sadaka olarak vermek caizdir. Ancak deriyi satıp bedelini hayır işleri dışında kullanmak ve ondan yararlanmak caiz değildir.

8- Deriyi, et gibi hediye etmek caizdir. Ancak bunun kazanç ve menfaat elde etmeye yönelik bir hile olmaması şarttır.

9- Kendisine kurban eti veya derisi sadaka ya da hediye olarak verilen kimsenin, bunu satması caizdir.

10- Kurbanlık hayvan hamile ise bunun iki durumu vardır:

a- Yavrusu kurbanla birlikte veya sonrasında doğarsa, cumhura göre hükmü annesinin hükmü gibidir; o da kurban olarak kesilir.

b- Eğer yavru, annesinden önce doğarsa; onu annesiyle birlikte kesmesi güzel olur. Fakat bırakırsa veya satarsa bunda da sakınca yoktur.

11- Kurbanlığın sütünü içme meselesinde ihtilaf vardır. Daha kuvvetli görüşe göre bunun iki durumu vardır:

a- Sağılmadığı takdirde hayvana zarar verecekse, sağılır; sütü veya bedeli sadaka olarak verilir.

b- Eğer sağılmaması hayvana zarar vermiyorsa, sadece yavrusunun ihtiyacından fazla kalan süt içilebilir. Fazlalık yoksa yahut içmek hayvana zarar veriyorsa caiz olmaz.

(10) KESİM YAPANA DAİR HÜKÜMLER

1- Namaz kılmayan kimsenin -yani kesimi yapan kişinin- kestiği hayvan sahih olur mu?

Bu meselede âlimlerin iki görüşü vardır. Bu ihtilaf, namazı terk eden kimsenin kâfir sayılıp sayılmayacağı meselesine dayanmaktadır.

2- Namazı tamamen terk eden kimsenin kurbanı sahih olur mu ve onun kurbanından yenilir mi?

Bu mesele de önceki mesele gibidir ve tamamen namazı terk edenin hükmüne bina edilmiştir. Ancak bazen kılıp bazen terk eden kimse, sahih olan görüşe göre büyük günah işlemiş olur fakat kâfir sayılmaz.

3- Ehl-i kitabın, Müslümanın kurbanını kesmesi sahihtir. Çünkü onların kestikleri helaldir.

4- Mürtedin ve putperestin kesimi sahih değildir. Çünkü onların kestikleri ittifakla helal değildir.

5- Kadının hayvan kesimi ittifakla sahihtir. Çünkü buna engel bir durum yoktur.

6- Çocuğun kesimi iki durum üzeredir:

a- Temyiz çağına ulaşmamış çocuğun kesimi sahih değildir. Çünkü kesim, icmâ ile niyete muhtaçtır; niyet ise ondan sahih olmaz.

b- Temyiz çağına ulaşmış çocuğun kesimi ise ittifakla sahihtir.

7- Sahih olan görüşe göre kurbanı gece kesmek de caizdir.

8- Besmele çekmek; bilen ve hatırlayan kimse için vaciptir. Cehalet, sehiv ve unutma halinde ise düşer. Bu, cumhurun mezhebidir.

Allah Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed'e (s.a.v.), onun âline ve ashabına salât ve selâm eylesin.

Yazan: Fehd b. Yahyâ el-Ammârî

Mekke-i Mükەرreme İstinaf Mahkemesi Kadısı

famary1@gmail.com